

*Gyártásütemezés: megoldás a kritikus út módszerrel II.,
dinamikus programozás*

Kritikus út módszer - CPM

CPM: Critical Path Method

Adott

- az ütemezendő elemi műveletek halmaza (activity)
- minden elemi művelet előfeltételei (szintén elemi műveletek)
parciális rendezés (egymásutániság)
- minden elemi művelet *végrehajtási ideje*

Táblázatba rendezhető

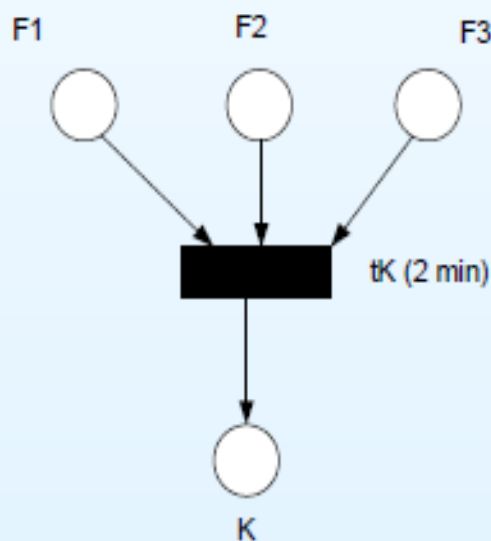
Grafikus leírás: CPM gráf

- *élei megfelelnek az elemi műveleteknek* (egy-egy értelmű megfeleltetés)
- csúcsok megfelelnek eseményeknek (rendszer-állapotok bekövetkezésének)

A CPM gráf és a Petri háló kapcsolata

A CPM gráfbeli művelet megfelel egy olyan átmenetnek egy **időzített Petri hálóban**, amelynek

- bemeneti eseményei (előfeltételei) a CPM gráfbeli művelet előfeltételei
- tüzelési ideje a művelet végrehajtási ideje
- következménye csak egy feltételből áll

A kritikus út kiszámítása – 1

Algoritmikusan, két menetben

- I. Előrefelé haladó számítás: legkorábbi bekövetkezési idők
 1. A kezdő esemény kezdeti idejét nullára állítjuk
 2. Minden műveletet akkor kezdünk, ha az előfeltételek teljesültek
 3. Minden esemény legkorábbi bekövetkezési ideje (E_i) a beléje vezető műveletek befejeződési idejeinek **maximuma**

- II. Visszafelé haladó számítás: legkésőbbi bekövetkezési idők
 1. A befejező esemény legkésőbbi bekövetkezési idejét a legkorábbira állítjuk
 2. Minden művelet legkésőbbi bekövetkezési idejét a vég-esemény legkésőbbi bekövetkezési idejéből számítjuk, levonva belőle a művelet végrehajtási idejét
 3. Minden esemény legkésőbbi bekövetkezési ideje (L_i) a belőle induló műveletek kezdő idejeinek **minimuma**

A kritikus út kiszámítása – 2

Csúszási idők

1. Eseményekre: a legkésőbbi és a legkorábbi bekövetkezési idő különbsége, $S_i = L_i - E_i$
2. Az i -edik eseményből a j -edikbe vezető műveletre:

$$S_{ij} = L_j - E_i - t_{ij}$$

ahol t_{ij} a művelet végrehajtási ideje

Kritikus út: azon műveletekből (élekből) áll, amelyek csúszási ideje nulla

Dinamikus programozás

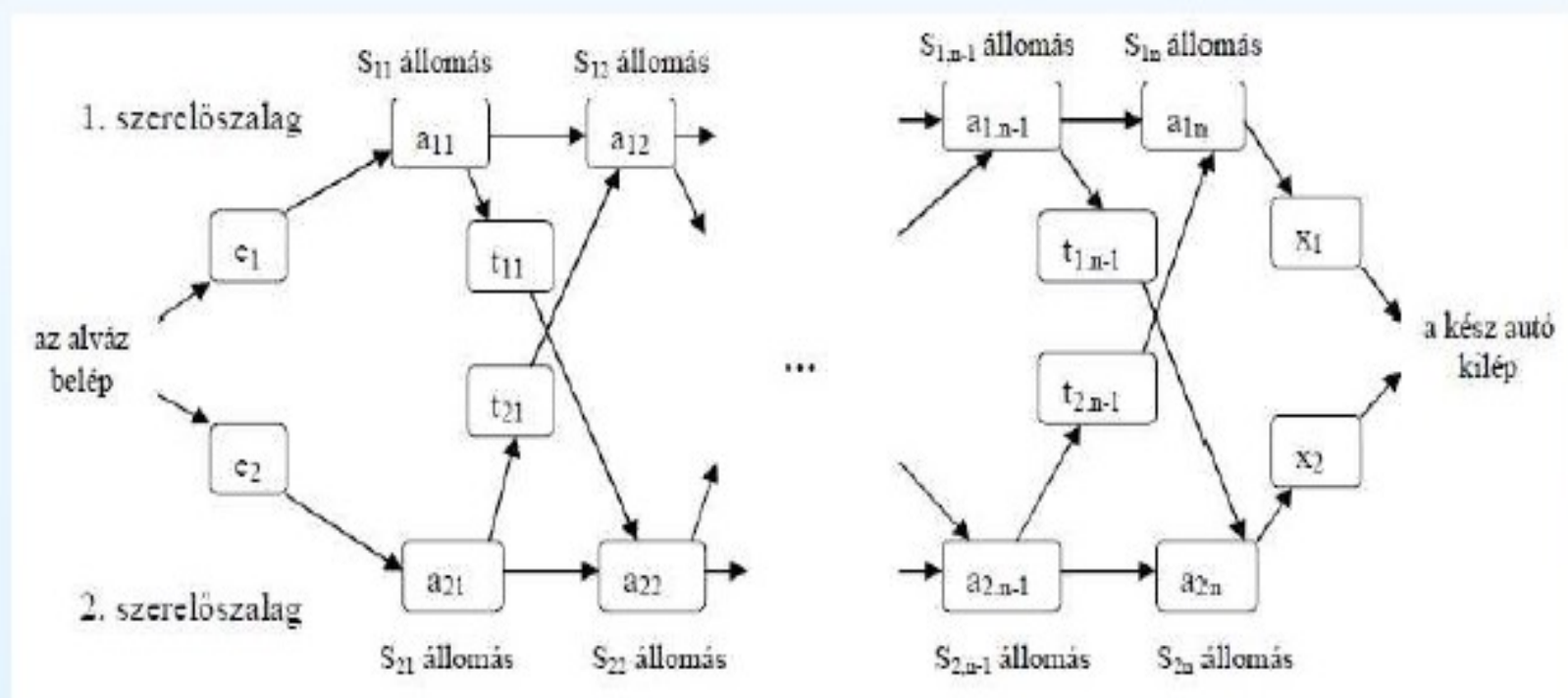
Egy dinamikus programozási algoritmus kifejlesztése 4 lépésre bontható fel:

1. *Jellemezzük az optimális megoldás szerkezetét.*
2. *Rekurzív módon definiáljuk az optimális megoldás értékét.*
3. *Kiszámítjuk az optimális megoldás értékét alulról felfelé történő módon.*
4. *A kiszámított információk alapján megszerkesztünk egy optimális megoldást.*

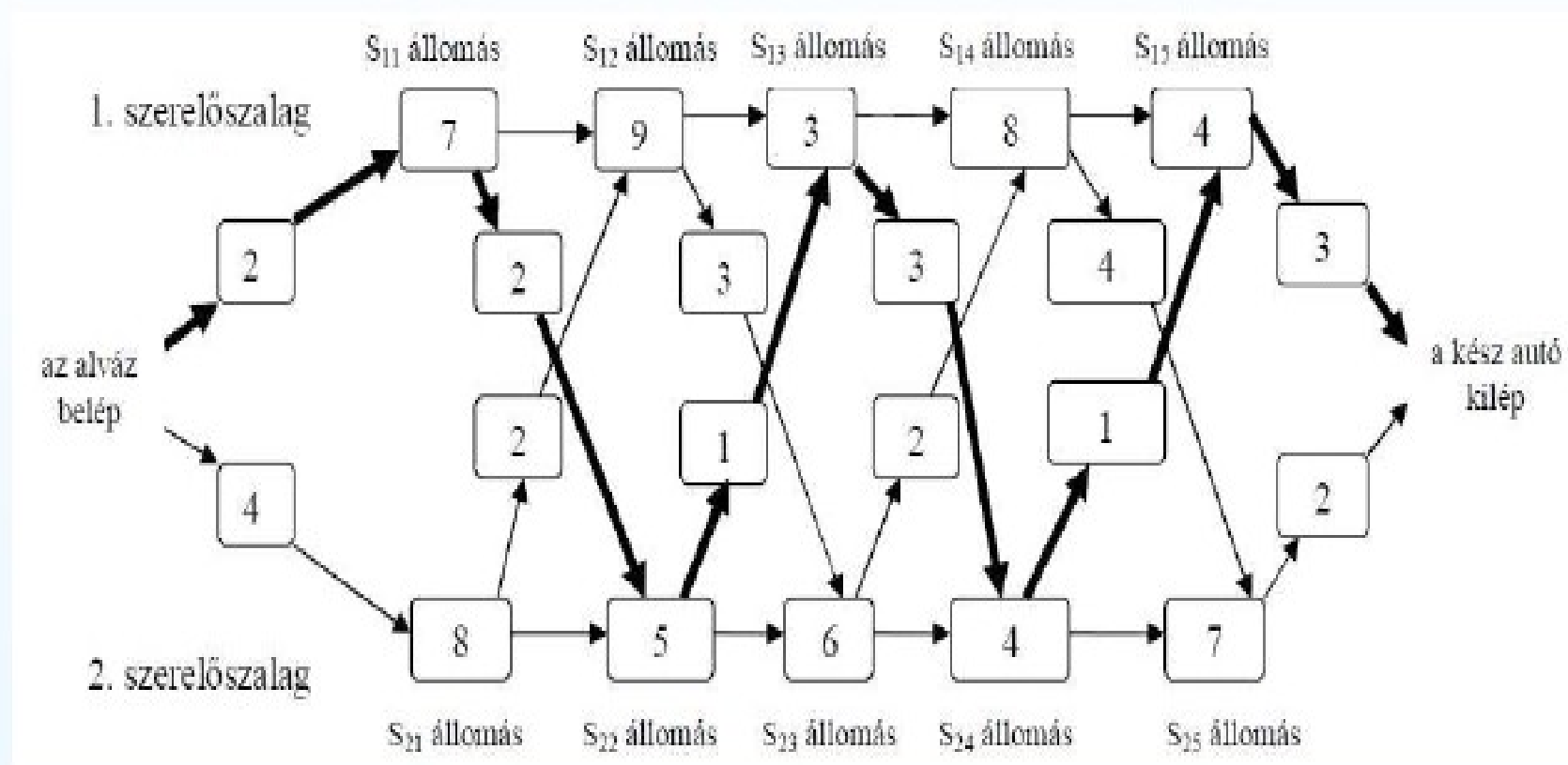
A dinamikus programozás minden egyes részfeladatot és annak **minden részfeladatát pontosan egyszer oldja meg, az eredményt egy táblázatban tárolja**, és ezáltal elkerüli az ismételt számítást, ha a részfeladat megint felmerül.

Szerelőszalag ütemezése

Mindegyik szalagnak n állomása van, melyek indexei $j = 1, \dots, n$. S_{ij} jelöli az i -edik ($i = 1$ vagy 2) szalag j -edik állomását. Az első szalag j -edik állomása (S_{1j}) ugyanazt a funkciót látja el, mint a második szalag j -edik állomása (S_{2j}). Az S_{ij} állomáson a műveleti időt a_{ij} jelöli.

Szerelőszalag ütemezése -Példa

A teljes leszámolás számítási ideje $\Omega(2n)$. Ez nagy n mellett elfogadhatatlan.

1. lépés: a legrövidebb gyártási út szerkezete

Tekintsük a lehetséges legrövidebb utat, ahogy egy alváz a kiindulási helyzetből túljut az S_{1j} állomáson.

Ha $j = 1$, akkor csak egy lehetőség van, és így könnyű meghatározni a szükséges időt.

$j = 2, \dots, n$ esetén két lehetőség van:

- Az alváz érkezhethet közvetlenül az $S_{1,j-1}$ állomásról, amikor ugyanannak a szalagnak a $(j - 1)$ -edik állomásáról a j -edik állomására való átszállítás ideje elhanyagolható.
- Az alváz $S_{2,j-1}$ felől érkezik, az átszállítás ideje $t_{2,j-1}$.

Tegyük fel, hogy az S_{1j} állomáson való túljutás leggyorsabb módja az, hogy oda az $S_{1,j-1}$ felől érkezünk.

Az alváznak a legrövidebb módon kell túljutnia az $S_{1,j-1}$ állomáson, mert ha volna egy gyorsabb mód, hogy az alváz túljusson a $S_{1,j-1}$ állomáson, akkor ezt használva magán $S_{1,j}$ -n is hamarabb jutna túl, ami **ellentmondás**.

1. lépés: a legrövidebb gyártási út szerkezete

Általánosabban fogalmazva azt mondhatjuk, hogy a szerelőszalag ütemezésének

(hogy megtaláljuk a legrövidebb módot az S_{ij} állomáson való túljutásra)

optimális megoldása tartalmazza egy részfeladat

(vagy az $S_{1,j-1}$ vagy az $S_{2,j-1}$ állomáson való leggyorsabb áthaladás)

optimális megoldását.

Erre a tulajdonságra **optimális részstruktúraként** fogunk hivatkozni.

Azaz részfeladatok optimális megoldásaiból megszerkeszthető a feladat optimális megoldása.

2. lépés: a rekurzív megoldás

Az optimális megoldás értékét a részfeladatok optimális értékeiből rekurzívan fejezzük ki.

A részfeladatok legyenek mindkét szalag j -edik állomásán való leggyorsabb áthaladás megkeresésének a feladatai $j = 1, \dots, n$ mellett.

Jelölje $f_i[j]$ azt a legrövidebb időt, ami alatt az alváz túl tud jutni az S_{ij} állomáson.

Célunk annak a legrövidebb időnek a meghatározása, ami alatt az alváz az egész üzemen keresztül tud haladni.

Ezt az időt f^* jelöli.

$$f^* = \min\{f_1[n] + x_1, f_2[n] + x_2\}$$

$$f_1[1] = e_1 + a_{11}$$

$$f_2[1] = e_2 + a_{21}$$

2. lépés: a rekurzív megoldás

Hogyan kell kiszámolni az $f_i[j]$ -t $j = 2, \dots, n$ és $i = 1, 2$ esetén?

$$f_1[j] = \min\{f_1[j-1] + a_{1j}, f_2[j-1] + t_{2,j-1} + a_{1j}\}, \text{ ha } j = 2, \dots, n.$$

$$f_2[j] = \min\{f_2[j-1] + a_{2j}, f_1[j-1] + t_{1,j-1} + a_{2j}\}, \text{ ha } j = 2, \dots, n.$$

A következő rekurzív egyenletet kapjuk:

$$f_1[j] = \begin{cases} e_1 + a_{11}, & \text{ha } j = 1, \\ \min\{f_1[j-1] + a_{1j}, f_2[j-1] + t_{2,j-1} + a_{1j}\}, & \text{ha } j \geq 2 \end{cases}$$
$$f_2[j] = \begin{cases} e_2 + a_{21}, & \text{ha } j = 1, \\ \min\{f_2[j-1] + a_{2j}, f_1[j-1] + t_{1,j-1} + a_{2j}\}, & \text{ha } j \geq 2 \end{cases}$$

2. lépés: a rekurzív megoldás

Az $f_i[j]$ mennyiségek a részfeladatok optimális értékei.

Annak érdekében, hogy vissza tudjuk keresni a legrövidebb utat, definiáljuk $l_i[j]$ -t mint azt a szerelőszalagot, amelyiknek a $j - 1$ -edik állomását használtuk az S_{ij} -n való leggyorsabb keresztülhaladáskor.

Itt $i = 1, 2$ és $j = 2, \dots, n$.

(Nem definiáljuk $l_i[1]$ -et, mert S_{i1} -t egyik szalagon sem előzi meg másik állomás.)

Az l^* szalag definíció szerint az, amelyiknek az utolsó állomását használjuk az egész üzemen való áthaladáskor.

Az $l_i[j]$ értékek segítségével lehet nyomon követni a legrövidebb utat.

3. lépés: a legrövidebb átfutási idő kiszámítása

Sokkal jobban járunk, ha az $f_i[j]$ értékeket más sorrend szerint számoljuk, mint az a rekurzív módszerből adódik.

Vegyük észre, hogy $j \dots 2$ esetén $f_i[j]$ csak $f_1[j - 1]$ -től és $f_2[j - 1]$ -től függ.

Ha az $f_i[j]$ értékeket az állomások j indexének növekvő sorrendjében számoljuk, akkor a legrövidebb átfutási idő meghatározása $\Theta(n)$ ideig tart.

3. lépés: a legrövidebb átfutási idő kiszámítása

ALGORITMUS1(a,t,e,x,n)

1. $f_1[1] := e_1 + a_{11}$ $f_2[1] := e_2 + a_{21}$
2. for $j := 2$ to n
3. do if $f_1[j - 1] + a_{1j} \leq f_2[j - 1] + t_{2,j-1} + a_{1j}$
4. then $f_1[j] := f_1[j - 1] + a_{1j}$ $l_1[j] := 1$
5. else $f_1[j] := f_2[j - 1] + t_{2,j-1} + a_{1j}$ $l_1[j] := 2$
6. if $f_2[j - 1] + a_{2j} \leq f_1[j - 1] + t_{1,j-1} + a_{2j}$
7. then $f_2[j] := f_2[j - 1] + a_{2j}$ $l_2[j] := 2$
8. else $f_2[j] := f_1[j - 1] + t_{1,j-1} + a_{2j}$ $l_2[j] := 1$
9. if $f_1[n] + x_1 \leq f_2[n] + x_2$
10. then $f^* = f_1[n] + x_1$ $l^* = 1$
11. else $f^* = f_2[n] + x_2$ $l^* = 2$

4. lépés: a legrövidebb átfutási idejű út

$f_i[j]$, f^* , $l_i[j]$ és l^* kiszámítását követően meg kell szerkeszteni az üzemen való legrövidebb áthaladást biztosító utat.

Az eljárás az út állomásait az indexek csökkenő sorrendjében nyomtatja ki.

ALGORITMUS2(l, n)

1. $i := l^*$
2. print i "-edik szalag" n "-edik állomás"
3. for $j := n$ downto 2
4. do $i := l_i[j]$
5. print i "-edik szalag (" $j - 1$ ")-edik állomás"